Algoritmalar

Doğrusal Zamanda Sıralama

Doğrusal Zamanda Sıralama

- Daha önce gördüğümüz tüm sıralama algoritmaları karşılaştırma tabanlı sıralama algoritmalarıdır ve bu tür algoritmalarda elde edilebilecek en düşük çalışma zamanı $\Omega(n \lg n)$ 'dir.
- Bu değerden daha düşük bir zamanda sıralama yapılması gerekiyorsa kullanılacak yöntemin karşılaştırma tabanlı olmaması gerekmektedir.
- Ayrıca karşılaştırma yapmadan sıralama yapabilmek için bazı özel şartların sağlanması gerekmektedir.
- Doğrusal zamanda sıralama yapan algoritmaların en bilinen örneği Sayma Sıralama algoritmasıdır (Counting Sort).

- Sayma Sıralama algoritmasının doğrusal zamanda çalışabilmesi için sıralanacak olan dizideki elamanların değerlerinin dizinin boyutundan büyük olmaması gerekmektedir.
- Bir başka ifade ile eğer sıralanacak olan dizi x elemandan oluşuyorsa dizi içindeki sayıların her biri 0 ve x arasında olmalıdır.
- Ayrıca Sayma Sıralaması sıralama işlemi için ek yere ihtiyaç duymaktadır.
- Bu şartlar sağlandığında Sayma Sıralaması algoritması O(n) çalışma zamanına sahip olur.

- Algoritmanın çalışma mantığı oldukça basittir.
- Öncelikle, sıralanacak dizideki her bir *k* değeri için dizide *k*'den küçük kaç tane sayı olduğunu bulunur.
- Bu bilgi ile k değerine sahip elemanın sıralı dizi içindeki yeri belirlenmiş olur. Örneğin dizi içerisinde k değerinden küçük 5 tane sayı varsa k değeri sıralanmış dizi içinde 6. sırada yer alacaktır.
- Bu noktada algoritmanın aynı değere sahip değerleri sıralarken hepsini aynı yere koymaması gerektiği açıktır.

- Sayma Sıralama algoritmasının sözde kodu aşağıda verilmiştir.
- Sözde koddan görüleceği üzere algoritma sayılan değerlerin tutulması ve sıralanmış dizi için ekstra iki diziye (C ve B dizisi) ihtiyaç duymaktadır.
- İlk iki adımda C dizisi O değerleri ile doldurulur. 4. adımda A[j] değerinden kaç tane olduğunu C dizisindeki A[j] indeksli pozisyona yerleştirilir.
- C dizisi tamamen dolduktan sonra 6. adımda ise C dizisi kümülatif hale getirilir.
- 8. Adımda A[j] değerleri C dizisindeki sayma değerlerine göre B dizisindeki sıralı yerine alınır.

Sayma Sıralaması (A, B, k)

Adım 1. **for**
$$i \leftarrow 1$$
 to k **do**

Adım 2.
$$C[i] \leftarrow 0$$

Adım 3. **for**
$$j \leftarrow 1$$
 to n **do**

Adım 4.
$$C[A[j]] \leftarrow C[A[j]] + 1$$

Adım 5. **for**
$$i \leftarrow 2$$
 to k **do**

Adım 6.
$$C[i] \leftarrow C[i] + C[i-1]$$

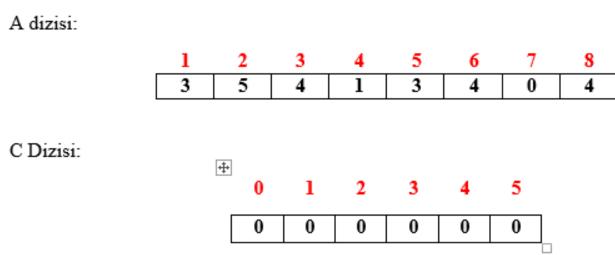
Adım 7. for
$$j \leftarrow n$$
 downto 1 do

Adım 8.
$$B[C[A[j]]] \leftarrow A[j]$$

Adım 9.
$$C[A[j]] \leftarrow C[A[j]] - 1$$

Örnek – Sayma Sıralaması

Aşağıda verilen A dizisinin Sayma Sıralaması algoritması ile sıralanması isteniyor.

 Önce adım 3 ve 4 yapılan A[j] değerinden kaç tane olduğunun C dizisindeki A[j] indeksli pozisyona yerleştirmesi yapılır.

Örnek – Sayma Sıralaması

• j=8 olduğunda C dizisi aşağıdaki şekilde olur:

0	1	2	3	4	5
1	1	0	2	3	1

Örnek – Sayma Sıralaması

• Daha sonra 5. ve 6. Adımlarda olduğu gibi C dizisi kümülatif hale getirilir. Bu sayede A dizisinde k değerine eşit ve k'den küçük kaç tane değer olduğu ortaya çıkarılmış olur.

Kümülatif C dizisi:

0	1	2	3	4	5
1	2	2	4	7	8

- Diziden anlaşılacağı görüleceği üzere A dizisinde 3 den küçük 2 değer vardır, veya 5 den küçük değer sayısı 7'dir.
- Son aşamada C dizisinden elde edilen bilgiye göre A dizisi B dizisine sıralı olarak aktarılır.

j=8 iterasyonu

A dizisi:

1	2	3	4	5	6	7	8
3	5	4	l	3	4	0	4

8. Adımda

 $\mathsf{B}[\mathsf{C}[\mathsf{A}[\mathcal{\delta}]]] \leftarrow \mathsf{A}[\mathcal{\delta}]$

 $B[C[4]] \leftarrow A[8]$

 $B[7] \leftarrow A[8]$

 $B[7] \leftarrow 4$

B dizisi:

1	2	3	4	5	6	7	8
						4	

C Dizisi:

9. Adımda

 $\mathbb{C}[\mathbb{A}[\mathcal{8}]] \leftarrow \mathbb{C}[\mathbb{A}[\mathcal{8}]] - 1$

 $C[4] \leftarrow C[4] - 1$

 $\text{C[4]} \leftarrow 7-1$

 $\text{C[4]} \leftarrow 6$

j=7 iterasyonu

A dizisi:

+‡+									
	1	2	3	4	5	6	7	8	
	3	5	4	1	3	4	0	4	1
	-			-		-		-	1

8. Adımda

$$\mathsf{B}[\mathsf{C}[\mathsf{A}[7]]] \leftarrow \mathsf{A}[7]$$

$$B[C[0]] \leftarrow A[7]$$

$$B[1] \leftarrow A[7]$$

$$\mathbf{B}[7] \leftarrow 0$$

B dizisi:

1	2	3	4	5	6	7	8
0						4	

C Dizisi:

9. Adımda

$$\mathbb{C}[\mathbb{A}[7]] \leftarrow \mathbb{C}[\mathbb{A}[7]] - 1$$

$$C[0] \leftarrow C[0] - 1$$

$$C[0] \leftarrow 1 - 1$$

$$\mathbf{C}[0] \leftarrow \mathbf{0}$$

- Aynı işlemler j=1'e kadar yapıldığında A dizisi aşağıdaki gibi sıralanmış olur.
- Sayma Sıralamasının bir başka özelliği ise kararlı (stable) bir sıralama algoritması olmasıdır.
- Kararlı sıralama algoritmaları sıralama esnasında aynı değere sahip elamanların sırasının orijinal dizideki sıra ile aynı olmasını garanti eder.
- Sayma Sıralamasında eğer A dizisinde birden çok x değeri varsa, A dizisinde ilk görülen x değeri B dizisinde de ilk olarak görülmektedir.
- Bu özellikle sıralanan değerlere bağlı başka verilerin olduğu durumlar için önemlidir.

Sayma Sıralaması Çalışma Zamanı Analizi

Algoritmanın çalışma zamanı analizi oldukça basittir, eğer A dizisinde n eleman bulunuyorsa ve bu elamanların hepsi k değerinden küçük veya eşitse;

- 1. ve 2. adımlardaki döngü O(k) zaman alacaktır 3. ve 4. adımlardaki döngü O(n) zaman alacaktır 5. ve 6. adımlardaki döngü O(k) zaman alacaktır 7. ve 9. adımlardaki döngü O(n) zaman alacaktır

Bu nedenle Sayma Sıralamasının toplam çalışma zamanı

$$O(k) + O(n) + O(k) + O(n) = O(k + n)$$

değerine eşit olur. k değeri n değerinden çok daha küçük olacağı için bu ifade O(n) olarak kısaltılabilir.

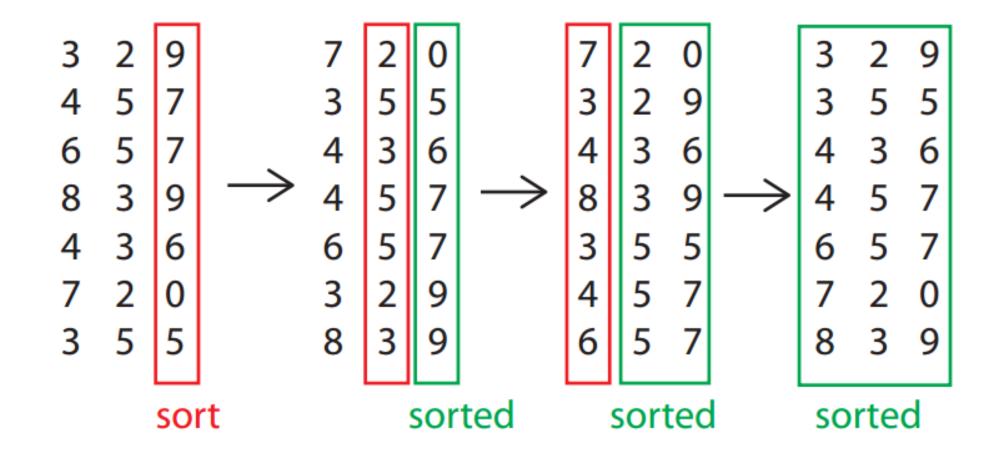
Basamak Sıralaması

- Radix sort olarak bilinir
- İlk olarak IBM makinalarında kullanılan delikli kartlarda kullanılmıştır
 - Sayım sonuçları 1890

Basamak Sıralaması

- Ana fikir: en sağ basamaktan başlamak üzere tekrarlı olarak basamak bazında sıralama yap
- Her basamaktaki en büyük değer 9 olabilir
- Basamaklar «kararlı» bir şekilde sıralanmalıdır
 - Sayma sıralaması?
- Basamak sayısı kadar sayma sıralaması yapılarak dizi doğrusal zamanda sıralanabilir.

Örnek

Çalışma zamanı

- Basamaklar için sayma sıralaması kullanılabilir.
 - Doğrusal zamanda çalışır
 - Kararlı bir sıralama algoritmasıdır
- Her basmak O(n) zamanda sıralanır.
- d basamak varsa O(dn) zaman alır.
- O(n) olarak sadeleştirilebilir.